

ΘΕΡΜΟΝΩΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΤΗΡΙΑΚΟΥ ΚΕΛΥΦΟΥΣ

Μέρος 2^ο – Μετάδοση θερμότητας

Αλέξανδρος Κρίθαρης

Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Προσωρινός Ενεργειακός Επιθεωρητής

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Εισαγωγή, Μετάδοση με αγωγή

2.1. Εισαγωγή

Σημασία : Οι αρχές μετάδοσης της θερμότητας έχουν μεγάλη εφαρμογή στις κτηριακές εγκαταστάσεις γιατί η χρήση τους **ποσοτικοποιεί** τις ενεργειακές ανάγκες του κτηρίου τόσο για θέρμανση όσο και για ψύξη.

Τρόποι μετάδοσης θερμότητας:

- Με αγωγή (Αγωγιμότητα)
- Με συναγωγή
- Με ακτινοβολία
- Με συνδυασμό μερικών ή όλων των ανωτέρω

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας

2.2.1 Με αγωγή

Ορισμός : Η μετάδοση θερμότητας που πραγματοποιείται μεταξύ στερεών σωμάτων (με άμεση επαφή μεταξύ των τμημάτων του ή μεταξύ δύο στερεών σωμάτων), μέσω της διάχυσης των ελεύθερων ηλεκτρονίων ή των ατόμων ή των μορίων από το ένα προς το άλλο τμήμα μάζας.

Συμβαίνει πάντα από μια μάζα υψηλότερης θερμοκρασίας προς μια μάζα χαμηλότερης θερμοκρασίας.

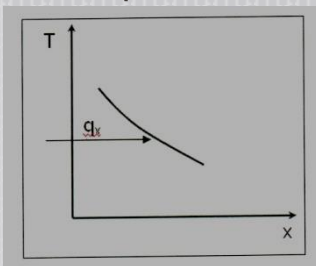
Μαθηματική διατύπωση :

$$q = -\lambda A \frac{dT}{dx}$$

Σχέση Fourier όπου :

[W]	η ροή θερμότητας (W)
[m ²]	επιφάνεια κάθετη προς τη μεταφερομένη θερμότητα (m ²)
[W/(mK)]	συντελεστής αναλογίας (W/(mK))
[K/m]	διαφορική μεταβολή θερμοκρασίας και μήκους (K/m)

Γραφική διατύπωση :

Διεύθυνση ροής θερμότητας για μετάδοση με αγωγή.

Η ροή θερμότητας είναι ανάλογη με τη **διαφορά θερμοκρασίας** μεταξύ δύο σημείων ενός υλικού, την **απόσταση** των δύο σημείων, την **επιφάνεια** του υλικού που βρίσκεται κάθετα προς τη διεύθυνση της ροής θερμότητας αλλά και το **χρόνο**. (Η σχέση αναφέρεται στην μονάδα του χρόνου).

Η ισότητα επιτυγχάνεται με τη χρήση ενός συντελεστή αναλογίας, **λ**, ο οποίος καλείται **συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας** και αποτελεί μια φυσική ιδιότητα του υλικού και χαρακτηρίζει την ικανότητα της μεταφοράς θερμότητας διά μέσου της μάζας του υλικού.

Το αρνητικό πρόσημο στη σχέση υποδηλώνει ότι η ροή θερμότητας είναι θετική όταν η θερμοκρασία μειώνεται και η μονάδα μήκους αυξάνεται. (βλπ. σχήμα)

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με αγωγή (Θερμική ροή)

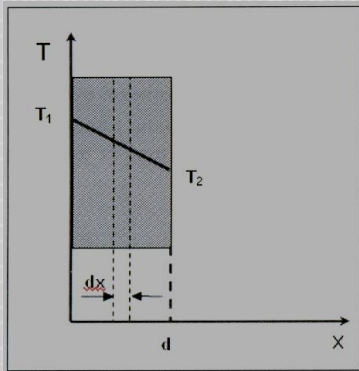
2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.1 Με αγωγή

2.2.1. Αγωγή Θερμότητας σε ομογενή υλικά

Παραδοχές : Σταθερός συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας

Σταθερές θερμοκρασίες στις οριακές επιφάνειες του δομικού στοιχείου αναφοράς

Μονο-στρωματικό υλικό :

Μεταφορά θερμότητας σε ομογενές μονο-στρωματικό (επίπεδο) υλικό.

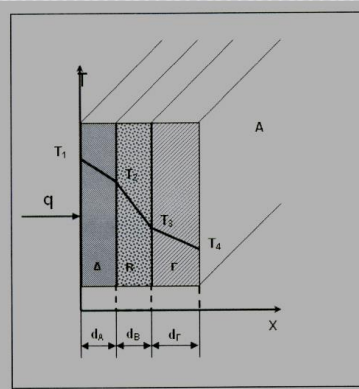
$$q = -\lambda A \frac{dT}{dx} \Rightarrow q = \lambda A \frac{T_1 - T_2}{d}$$

όπου : d [m] Το πάχος του υλικού.
 T_1, T_2 [K] Θερμοκρασίες επιφανείας υλικού.

Όταν η επιφάνεια δεν είναι γνωστή χρησιμοποιείται η **πυκνότητα ροής**.

$$\dot{q} = \frac{q}{A} \quad \text{Σε } W/m^2 \text{ ή } kcal/(m^2 \cdot h)$$

Πολυ-στρωματικό υλικό :

Μεταφορά θερμότητας σε ομογενές πολυ-στρωματικό (επίπεδο) υλικό.

$$q = \lambda_A A \frac{T_1 - T_2}{\Delta X_A} = \lambda_A A \frac{T_1 - T_2}{d_A}$$

$$q = \lambda_B A \frac{T_2 - T_3}{\Delta X_B} = \lambda_B A \frac{T_2 - T_3}{d_B}$$

$$q = \lambda_\Gamma A \frac{T_3 - T_4}{\Delta X_\Gamma} = \lambda_\Gamma A \frac{T_3 - T_4}{d_\Gamma}$$

$$q = \frac{T_1 - T_4}{d_A / \lambda_A A + d_B / \lambda_B A + d_\Gamma / \lambda_\Gamma A}$$

Σε W/m^2 ή $kcal/(m^2 \cdot h)$

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με αγωγή (Θερμική Αντίσταση)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.1 Με αγωγή

2.2.1.2. Θερμική αντίσταση δομικού στοιχείου (σε ομογενή υλικά)

❖ Θερμική αντίσταση - ορισμός :

$$R = \frac{d}{\lambda A} \quad \text{Σε K/W}$$

Η θερμική αντίσταση εξαρτάται από :

d το πάχος του υλικού δομικού στοιχείου και
 λ τον συντελεστή θερμικής αγωγιμότητας

❖ Θερμική ροή σε πολύ-στρωματικά υλικά :

$$q = \frac{T_1 - T_4}{d_A/\lambda_A A + d_B/\lambda_B A + d_\Gamma/\lambda_\Gamma A} = \frac{T_1 - T_4}{R_A + R_B + R_\Gamma} = \frac{\Delta T}{R_{\text{ολ}}}$$

Σε (m²K)/W

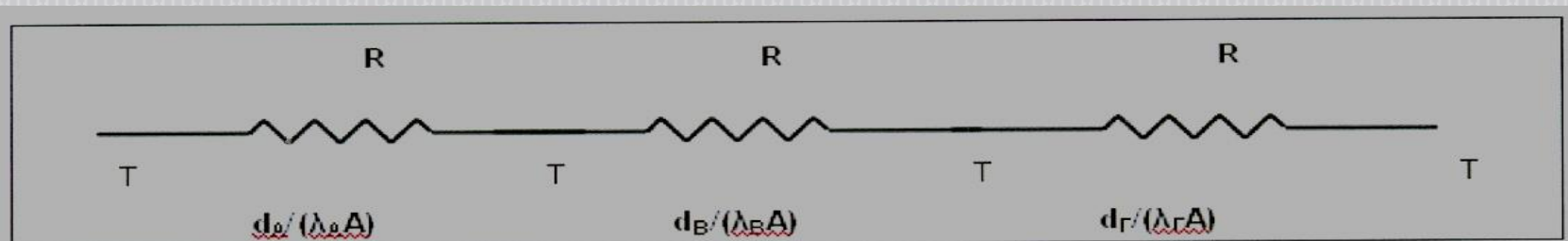
Ο αριθμητής εκφράζει το **θερμικό δυναμικό** ή την κινητήρια δύναμη της ροής θερμότητας
Ο παρανομαστής, την **αντίσταση** σε αυτή τη ροή.

Έτσι, η σχέση γίνεται:

Ροή θερμότητας = διαφορά θερμικού δυναμικού / θερμική αντίσταση

όπου $R_{\text{ολ}}$ είναι η συνολική θερμική αντίσταση όλων των επιμέρους υλικών του στοιχείου.
Το αντίστοιχο ηλεκτρικό κύκλωμα του σύνθετου επίπεδου στοιχείου φαίνεται στο σχήμα

Η προηγούμενη σχέση μοιάζει κατά πολύ με αυτήν που εκφράζει ο νόμος του Ohm για τα ηλεκτρικά κυκλώματα.

Ηλεκτρικό ανάλογο

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με αγωγή (Συντελ. Θερμικής αγωγιμότητας)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.1 Με αγωγή

2.2.1.3. Συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας (λ)

❖ **Συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας (ή ειδική θερμική αγωγιμότητα) - ορισμός :**

$$\lambda = \lambda_0 (1 + bT)$$

Σε $W/(m \cdot K)$ ή $kcal/(m \cdot h \cdot ^\circ C)$

λ_0 ο συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας στους $0^\circ C$

b η σταθερά που έχει προσδιορισθεί για το συγκεκριμένο σώμα.

T η μέση τιμή της ερμοκρασίας στα άκρα των επιφανειών του σώματος

Η ποσότητα **θερμικής ροής** η οποία διαπερνά σε **1 ώρα** ένα σώμα επιφάνειας **1 m²** και πάχους **1 m**, το οποίο έχει **σταθερή** διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ των επιφανειών της κάθετα στην διεύθυνση της ροής θερμότητας της τάξεως του **1 K**. (Μονοδιάστατη ροή)

Ο συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας είναι μια σημαντική φυσική ιδιότητα του σώματος και η τιμή του αποτελεί σημαντικό κριτήριο της καταλληλότητας του για μια συγκεκριμένη χρήση.

Το λ εξαρτάται από την εσωτερική δομή του σώματος (δομικού στοιχείου), τη θερμοκρασία, την πυκνότητα, την υγρασία και την πίεση.

Για τα περισσότερα σώματα ο συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας μεταβάλλεται με τη θερμοκρασία με την γραμμική σχέση της παράπλευρης εξίσωσης

Ιδιότητες του συντελεστή θερμικής αγωγιμότητας :

Γενικά αναλόγως της Φάσης του σώματος :

* **Αέρια σώματα** Εύρος τιμών (0,006 – 0,58) $W/(m \cdot K)$

Αύξηση με την **άνοδο** της θερμοκρασίας.

* **Υγρά σώματα** Εύρος τιμών (0,09 – 0,70) $W/(m \cdot K)$

Μείωση με την **άνοδο** της θερμοκρασίας.

(ΔΕΝ ισχύει για το νερό και την γλυκερίνη όπου παρατηρούνται διακυμάνσεις)

* **Στερεά σώματα** **για τα συνήθη δομικά υλικά**

Εύρος τιμών (0,023 – 3,50) $W/(m \cdot K)$

Αύξηση με την **άνοδο** της θερμοκρασίας.

Τα δομικά υλικά με μεγάλο βάρος διαθέτουν υψηλή τιμή λ .

Επηρεάζεται από το **πορώδες** και την **υγρασία**.

για τα μέταλλα

Εύρος τιμών (2,30 – 400,00) $W/(m \cdot K)$

Μείωση με την **άνοδο** της θερμοκρασίας.

Η θερμική αγωγιμότητα είναι ανάλογη της ηλεκτρικής αγωγιμότητας (καθώς οφείλεται κυρίως σε διάχυση ελευθέρων ηλεκτρονίων).

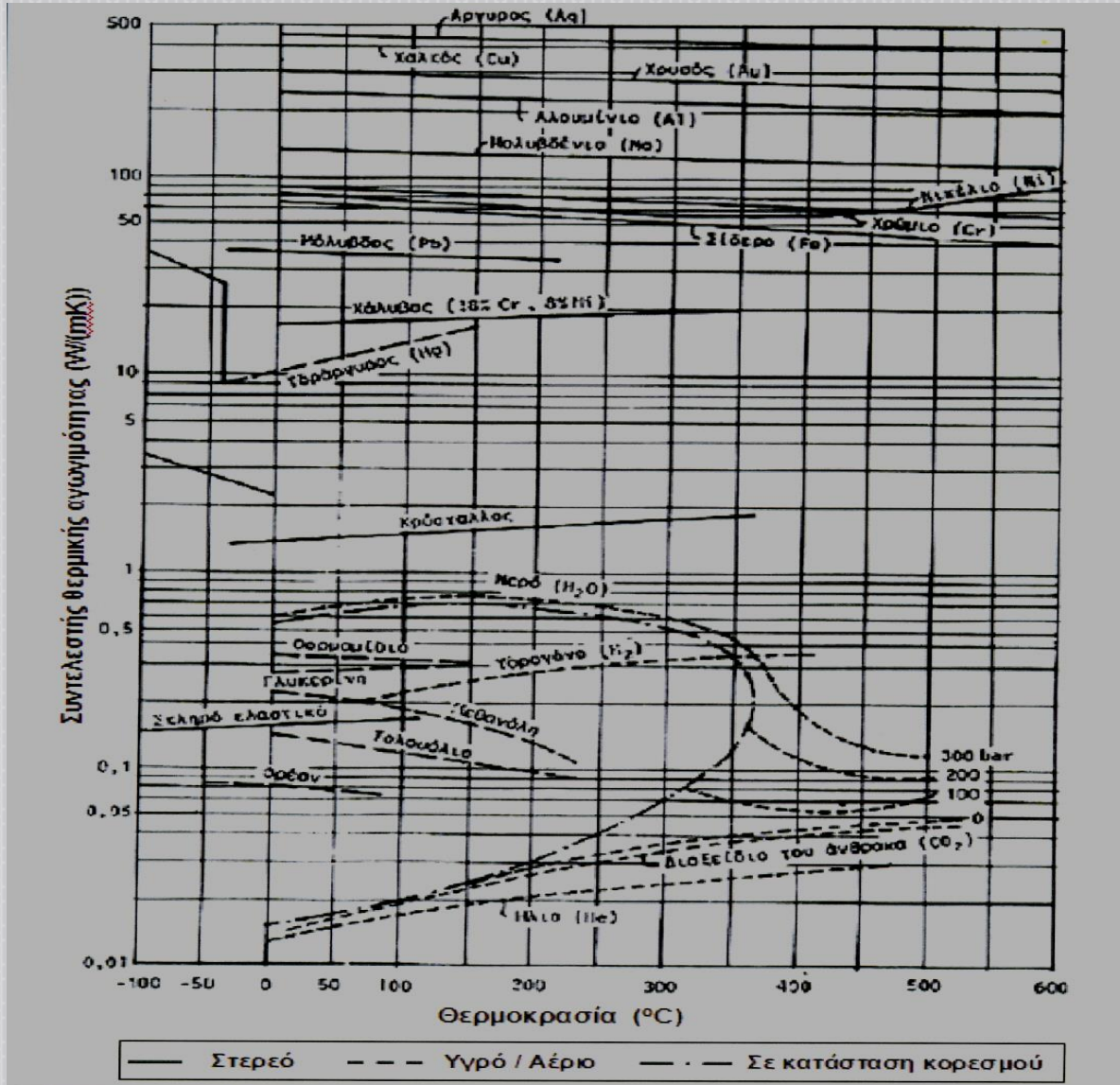
Τα καθαρότερα μέταλλα έχουν υψηλότερη τιμή λ .

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με αγωγή (Διακύμανση τιμών λ)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.1 Με αγωγή

2.2.1.3. Συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας (λ) - συνέχεια

Διακύμανση τιμών συντελεστή θερμικής αγωγιμότητας συναρτήσει της θερμοκρασίας

Ενδεικτικές τιμές του συντελεστή θερμικής αγωγιμότητας για ένα μεγάλο εύρος δομικών υλικών για κτηριακές κυρίως κατασκευές και εφαρμογές παρατίθενται στον πίνακα 2 της Τ.Ο.Τ.Ε.Ε. 20701-2/201 «Θερμοφυσικές ιδιότητες δομικών υλικών και έλεγχος της θερμομονωτικής επάρκειας των κτηρίων».

Σημειώνεται πάντως ότι, τόσο ο μελετητής όσο και ο ενεργειακός επιθεωρητής οφείλει να λαμβάνει υπόψη στους υπολογισμούς του τις δεδηλωμένες από τον παραγωγό τιμές του λ για το εκάστοτε δομικό προϊόν (από έγκυρο πιστοποιητικό ή αναγραφόμενη τιμή στη σήμανση του υλικού κατά CE).

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με συναγωγή (Ορισμός, τύποι)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας

2.2.2 Με συναγωγή

Ορισμός : Η μετάδοση θερμότητας που συμβαίνει όταν υπάρχει μακροσκοπική κίνηση και των μορίων του ιδίου του ρευστού.

Προϋπόθεση : Η ύπαρξη διαφοράς θερμοκρασίας μεταξύ δύο μαζών.

Παράγοντες που επηρεάζουν την μετάδοση της θερμότητας με συναγωγή :
Οι συνθήκες της ροής, και τα αίτια που την προκάλεσαν,
το είδος, οι φυσικές ιδιότητες του ρευστού,
Το μέγεθος και το σχήμα της επιφανείας απ' όπου μεταδίδεται η θερμότητα.

Τύποι μετάδοσης θερμότητας με συναγωγή (αναλόγως του αιτίου που την προκαλεί):

Μετάδοση θερμότητας με **φυσική** (ελεύθερη) συναγωγή.

Η **κίνηση** οφείλεται αποκλειστικά στην **διαφορά πυκνότητας** μεταξύ θερμών και ψυχρών σωματιδίων του ρευστού και της **βαρύτητάς** τους

Η **ένταση** της μετάδοσης θερμότητας καθορίζεται πλήρως από τις θερμικές συνθήκες της εκάστοτε διαδικασίας και εξαρτάται από το **είδος** του ρευστού, το εύρος της **διαφοράς** θερμοκρασίας και τον **όγκο** του χώρου όπου συμβαίνει η διαδικασία.

Μετάδοση θερμότητας με **εξαναγκασμένη** συναγωγή.

Στην εξαναγκασμένη συναγωγή κάποιο εξωτερικό αίτιο προκαλεί τη μετάδοση θερμότητας με την κίνηση του ρευστού, όπως ένας ανεμιστήρας, μια αντλία, κ. τ. λ.

Οι συνθήκες εξαναγκασμένης συναγωγής εξαρτώνται από το **είδος** και τις φυσικές ιδιότητες του ρευστού, την **ταχύτητα** της ροής και τη **θερμοκρασία** του καθώς και το μέγεθος και **σχήμα του χώρου/σώματος** στην επιφάνεια του οποίου λαμβάνει χώρα η μετάδοση θερμότητας.

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με συναγωγή (Ορισμός & Συντελ. Ηc)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας

2.2.2 Με συναγωγή

2.2.2.1. Μαθηματική διατύπωση – Εξίσωση συναγωγής

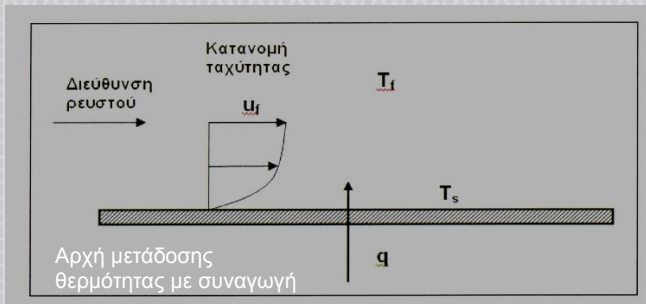
$$q = h_c \cdot A \cdot (T_s - T_f)$$

Νόμος Newton
(για την ψύξη)

όπου :

q	[W]	η ροή θερμότητας
h_c	[W/(m ² K)]	ο συντελεστής συναγωγής
A	[m ²]	η επιφάνεια μετάδοσης της θερμότητας
T_s	[K]	η θερμοκρασία επιφανείας
T_f	[K]	η θερμοκρασία του ρευστού

Γραφική διατύπωση :

Η σχέση υποδεικνύει ότι η **ροή θερμότητας** από το σώμα στο ρευστό ή και αντίστροφα, είναι **ανάλογη** με τη **διαφορά θερμοκρασίας** των δύο σωμάτων και την **επιφάνεια** εναλλαγής θερμότητας.

Η ισότητα επιτυγχάνεται με τη χρήση του **συντελεστή συναγωγής**, h_c , ο οποίος ουσιαστικά καθορίζει την **ένταση** της μετάδοσης θερμότητας.

2.2.2.2. Συντελεστής συναγωγής (h_c) ή ειδική συναγωγιμότητα

Καθορίζει το μέγεθος της μετάδοσης θερμότητας με συναγωγή και δίδεται σε W/(m². K) ή kcal / (m² * h * °C).

Ο προσδιορισμός του είναι μια πολύπλοκη διαδικασία καθότι εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως η **ταχύτητα** του ρευστού, οι **συνθήκες της ροής**, οι διαστάσεις και το **είδος της επιφάνειας επαφής**, το είδος και οι **φυσικές ιδιότητες του ρευστού** (π.χ. ο συντελεστής θερμικής αγωγιμότητας, η πυκνότητα, το δυναμικό ιξώδες, η ειδική θερμοχωρητικότητα Κ.ά.).

Συνήθως στη βιβλιογραφία συναντώνται τιμές του συντελεστή συναγωγής για **συγκεκριμένες** συνθήκες μετάδοσης θερμότητας και **συγκεκριμένης** γεωμετρίας υλικών.

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με συναγωγή (Ορισμός & Συντελ. Ηc)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας

2.2.2 Με συναγωγή

2.2.2.1. Συντελεστής συναγωγής (h_c) - Προσεγγιστικές τιμές

Κατάσταση	Συντελεστής συναγωγής, h_c $W/(m^2 \cdot K)$
Συνθήκες φυσικής συναγωγής	
Κατακόρυφη επιφάνεια ύψους 0,25 m με $\Delta T=25$ °c και αέρας	5
Κατακόρυφη επιφάνεια ύψους 0,3 m με $\Delta T=30$ °c και αέρας	4,5
Οριζόντιος κύλινδρος διαμέτρου 2 cm με $\Delta T=25$ °c και αέρας	8
Οριζόντιος κύλινδρος διαμέτρου 5 cm με $\Delta T=30$ °c και αέρας	6,5
Οριζόντιος κύλινδρος διαμέτρου 2 cm με $\Delta T=25$ °c και νερό	741
Οριζόντιος κύλινδρος διαμέτρου 2 cm με $\Delta T=30$ °c και νερό	890
Σφαίρα διαμέτρου 2 cm με $\Delta T=25$ °c και αέρας	9
Σφαίρα διαμέτρου 2 cm με $\Delta T=25$ °c και νερό	606
Συνθήκες εξαναγκασμένης συναγωγής	
Αέρας με ταχύτητα 2 m/s πόνω σε επιφάνεια 0,2 m ²	12
Αέρας με ταχύτητα 35 m/s πόνω σε επιφάνεια 0,75 m ²	75
Αέρας με ταχύτητα 5 m/s κάθετα σε κυλινδρικό σώμα διαμέτρου 1 cm	85
Νερό παροχής 0,5 kg/s κινούμενο μέσα σωλήνα διαμέτρου 2,5 cm	3500
Αέρας κάθετα σε κύλινδρο διαμέτρου 5 cm με ταχύτητα 50 m/s	180
Νερό σε συνθήκες βρασμού	
Σε δεξαμενή ή σε πισίνα	2500 - 35000
Σε ροή μέσα σε σωλήνα	5000 - 100000
Συμπύκνωση υδρατμού σε πίεση 1 atm	
Σε κατακόρυφες επιφάνειες	4000 - 11300
Στην εξωτερική πλευρά οριζόντιων αγωγών	9500 - 25000

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ

- Μετάδοση με ακτινοβολία (Ορισμός, Μέλαν σώμα)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας

2.2.1 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

Ορισμός : Η μετάδοση θερμότητας μεταξύ σωμάτων η οποία συμβαίνει μέσω ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων.

Οποιοδήποτε αντικείμενο με θερμοκρασία μεγαλύτερη του απολύτου 0 °K (= -273 °C) εκπέμπει ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία.

Η ακτινοβολία αυτή οφείλεται στην **εσωτερική ενέργεια** του υλικού η οποία, σε κατάσταση ισορροπίας, είναι **ανάλογη** με τη **θερμοκρασία** του υλικού (θερμική ακτινοβολία).

Το δε μεγαλύτερο μέρος της θερμικής ακτινοβολίας εκπέμπεται σε περιορισμένο πεδίο του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος, ανάμεσα στα **0,1 μm και 100 μm**.

2.2.2.1. Μέλαν σώμα

Ορισμός : **Μέλαν σώμα**. Ως μέλαν (μαύρο) σώμα ορίζεται ένα ιδανικό σώμα που **απορροφά ολόκληρη** την ποσότητα ακτινοβολίας που δέχεται **για όλα τα μήκη κύματος και για όλες τις γωνίες πρόσπτωσης** της ακτινοβολίας.

Από τον ορισμό του, το μέλαν σώμα **εκπέμπει** και τη **μέγιστη ενέργεια** ακτινοβολίας **σε κάθε μήκος κύματος**.

Οι φυσικοί νόμοι περιγράφουν την εκπομπή του μαύρου σώματος

οπότε η εκπομπή των πραγματικών σωμάτων υπολογίζεται αντίστοιχα με την εκπομπή του μαύρου σώματος κάτω από **όμοιες συνθήκες** με τη χρήση ενός συντελεστή, του επονομαζόμενου **συντελεστή εκπομπής**.

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με ακτινοβολία (Νόμος Planck)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.3 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

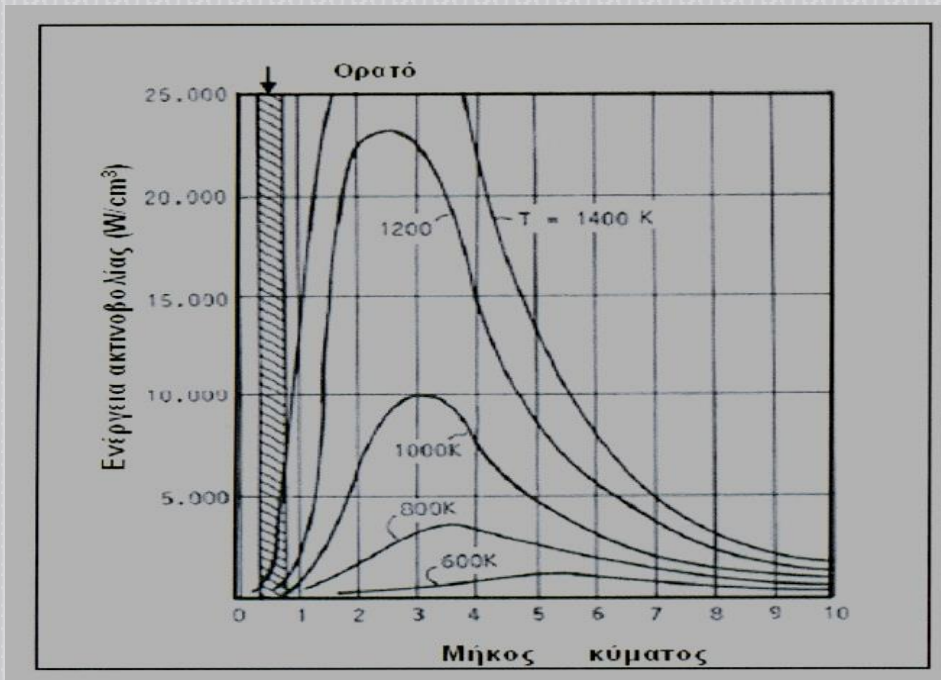
2.2.2.2. Νόμος του Planck

Νόμος του Planck. Ο νόμος του Planck εκφράζει τη **φασματική εκπομπή** του μαύρου σώματος $E_{b\lambda}(T)$ σε $W/(m^2\mu m)$, σε **θερμοκρασία** T και ένα **μήκος κύματος** λ σύμφωνα με την ακόλουθη έκφραση:

$$E_{b\lambda}(T) = \frac{C_1 \lambda^{-5}}{e^{\frac{C_2}{\lambda T}} - 1}$$

όπου

λ	[μm]	το μήκος κύματος,
T	[K]	η απόλυτη θερμοκρασία,
C_1	[$W \cdot \mu m^4 / m^2$]	σταθερά ίση με $3,741 \cdot 10^8 W \cdot \mu m^4 / m^2$ και
C_2	[$\mu m K$]	σταθερά ίση με $14388 \mu m K$.

Γραφική διατύπωση

Βάσει του νόμου ο οποίος σχηματικά παριστάνεται παραπλεύρως, όταν το μήκος κύματος είναι μηδέν τότε δεν υπάρχει ενέργεια ακτινοβολίας.

Η ενέργεια αυτή αρχικά αυξάνεται συναρτήσει του μήκους κύματος έως μια μέγιστη τιμή και στη συνέχεια μειώνεται έως την τιμή μηδέν όταν το λ τείνει στο άπειρο.

Ενέργεια ακτινοβολίας μέλανος σώματος συναρτήσει του λ (σε μm)

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με ακτινοβολία (Νόμος Stefan Boltzman)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.3 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

2.2.2.3. Νόμος των Stefan-Boltzman

Νόμος των Stefan - Boltzman.

Ο νόμος αυτός εκφράζει τη συνολική ημισφαιρική (προς όλες τις κατευθύνσεις) **ισχύ εκπομπής** ενός **μαύρου** σώματος (σε W/m^2) σύμφωνα με τη σχέση:

$$E_b = \sigma T^4$$

όπου $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} W/(m^2K^4)$ είναι η σταθερά Stefan-Boltzmann και η θερμοκρασία εκφράζεται σε K.

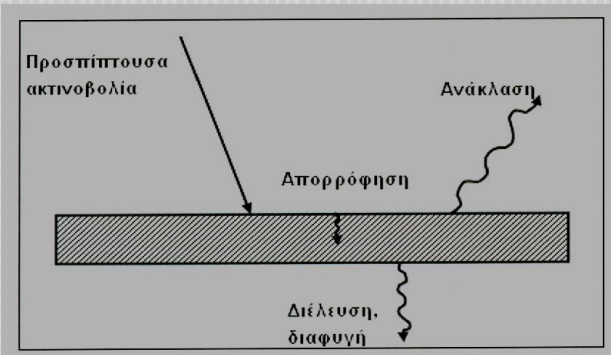
Η συνολική ημισφαιρική **ισχύς εκπομπής** ενός **πραγματικού** σώματος υπολογίζεται από το νόμο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη το συνολικό **συντελεστή εκπομπής**, ϵ , από τη σχέση:

$$E = \epsilon \sigma T^4$$

Δεδομένου του γεγονότος ότι το **μαύρο σώμα** αποτελεί τον ιδανικό ακτινοβολητή ο οποίος σε μια **συγκεκριμένη θερμοκρασία** έχει τη **μέγιστη** ημισφαιρική ισχύ εκπομπής ($\epsilon=1$), συμπεραίνεται ότι ο συνολικός συντελεστής εκπομπής, ϵ ενός πραγματικού σώματος είναι πάντα χαμηλότερος της μονάδας.

2.2.2.4. Ανακλαστικότητα, απορροφητικότητα, διαπερατότητα ακτινοβολουμένης θερμότητας

Όταν ακτινοβολία προσπίπτει σε ένα σώμα, ένα ποσοστό της απορροφάται, ένα ποσοστό αντανακλάται και ένα ποσοστό το διαπερνά (σχήμα). Τα ποσοστά της **απορροφούμενης**, **ανακλόμενης** και **διερχόμενης** ακτινοβολίας ονομάζονται αντίστοιχα **απορροφητικότητα** (α), **ανακλαστικότητα** (ρ) και **διαπερατότητα** (τ).

Προσπίπτουσα ακτινοβολία σε ένα σώμα

$$\alpha = \frac{\text{απορροφούμενη ακτινοβολία}}{\text{προσπίπτουσα ακτινοβολία}} \quad \rho = \frac{\text{ανακλόμενη ακτινοβολία}}{\text{προσπίπτουσα ακτινοβολία}} \quad \tau = \frac{\text{διαφεύγουσα ακτινοβολία}}{\text{προσπίπτουσα ακτινοβολία}}$$

Οι παράμετροι αυτές σχετίζονται μεταξύ τους με τη σχέση: $\alpha + \rho + \tau = 1$

Οι τιμές αυτών των παραμέτρων είναι συνολικές ημισφαιρικές τιμές και χαρακτηρίζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ ενός σώματος και της προσπίπτουσας σε αυτό ακτινοβολίας.

Σε ένα αδιαφανές σώμα είναι $\tau = 0$, οπότε η ανωτέρω σχέση γίνεται: $\alpha + \rho = 1$.

Όπως είναι φανερό, σε ένα μέλαν σώμα $\rho = 0$, $\tau = 0$, άρα $\alpha = 1$.

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με ακτινοβολία (Νόμος Kirchoff, Φαίο σώμα)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.3 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

2.2.2.4. Νόμος του Kirchoff

Νόμος του Kirchoff.

Ο νόμος του Kirchoff περιγράφει τη σχέση ανάμεσα στις ιδιότητες εκπομπής και απορροφητικότητας ενός σώματος.

όπου λ είναι το μήκος κύματος,

$$\alpha_\lambda (T, \varphi, \theta) = \varepsilon_\lambda (T, \varphi, \theta)$$

φ και θ οι γωνιακές συντεταγμένες που ορίζουν τη διεύθυνση της διάδοσης και T η θερμοκρασία του σώματος.

Σύμφωνα με αυτό το νόμο, για κάθε μήκος κύματος και κάθε διεύθυνση διάδοσης της ακτινοβολίας, η φασματική εκπομπή ενός σώματος είναι ίση με την φασματική απορροφητικότητά του

Αυτή η σχέση ισχύει και για ημισφαιρικές ιδιότητες, δηλαδή :

$$\alpha_\lambda (T) = \varepsilon_\lambda (T)$$

2.2.2.5. Γκρίζο (Φαίο) Σώμα

Ένα σώμα του οποίου ο **μονοχρωματικός συντελεστής εκπομπής**, ε_λ , είναι ανεξάρτητος από το μήκος κύματος καλείται γκρίζο σώμα.

Ως **μονοχρωματικός συντελεστής εκπομπής** ε_λ καλείται ο λόγος της μονοχρωματικής **ισχύος εκπομπής του σώματος** με την μονοχρωματική **ισχύ εκπομπής του μελανού σώματος** στο ίδιο μήκος κύματος και θερμοκρασία $\varepsilon_\lambda = E_\lambda / E_{b\lambda}$

Ο **συνολικός συντελεστής εκπομπής** ε του σώματος συνδέεται με τον **μονοχρωματικό** συντελεστή εκπομπής μέσω της σχέσης :

Εάν ισχύει η συνθήκη του γκρίζου σώματος ($\varepsilon_\lambda = \varepsilon$ σταθερό), τότε: $\varepsilon = \varepsilon_\lambda$.

Στους υπολογισμούς θεωρείται ότι τα σώματα συμπεριφέρονται ως γκρίζα.

$$\varepsilon = \frac{E}{E_b} = \frac{\int_0^\infty \varepsilon_\lambda E_{b\lambda} d\lambda}{\int_0^\infty E_{b\lambda} d\lambda}$$

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με ακτινοβολία (Ηλ. απορροφ(τα, θερμ. εκπομπή)

2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.3 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

Στη φυσική των κτηρίων και τη μηχανική της ηλιακής ενέργειας είναι απαραίτητη η γνώση των οπτικών ιδιοτήτων των υλικών που χρησιμοποιούνται για δύο κυρίως ζώνες του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος.

Η **ηλιακή απορρόφηση $\alpha(T)$** είναι απαραίτητη για τα μήκη κύματος του ηλιακού φάσματος ώστε να υπολογίζονται τα **ηλιακά κέρδη**.

Ο **συντελεστής εκπομπής $\epsilon_T(T)$** χρειάζεται για την περιοχή του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος μεγάλου μήκους κύματος για τον υπολογισμό των **θερμικών απωλειών**.

2.2.2.6. Ηλιακή απορροφητικότητα & Θερμική εκπεμψιμότητα

- **Ηλιακή απορροφητικότητα, $\alpha(T)$:**

$$\alpha(T) = \frac{\int_{0.3\mu\text{m}}^{2.5\mu\text{m}} a_{\lambda}(T) I_{\lambda} d\lambda}{\int_{0.3\mu\text{m}}^{2.5\mu\text{m}} I_{\lambda} d\lambda}$$

όπου T είναι η θερμοκρασία της επιφάνειας απορρόφησης και I_{λ} η ηλιακή ακτινοβολία.

- **Συντελεστής θερμικής εκπομπής, $\epsilon_T(T)$:**

$$\epsilon_T(T) = \frac{\int_{1\mu\text{m}}^{100\mu\text{m}} \epsilon_{\lambda}(T) E_{b\lambda}(T) d\lambda}{\int_{1\mu\text{m}}^{100\mu\text{m}} E_{b\lambda}(T) d\lambda}$$

όπου T είναι η θερμοκρασία της επιφάνειας εκπομπής και

$E_{b\lambda}(T)$ η φασματική ημισφαιρική ισχύς του μαύρου σώματος σε θερμοκρασία T , που δίδεται από το νόμο του Planck.

2. ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ - Μετάδοση με ακτινοβολία (Ηλ.απορροφ(τα, θερμ. εκπομπή)

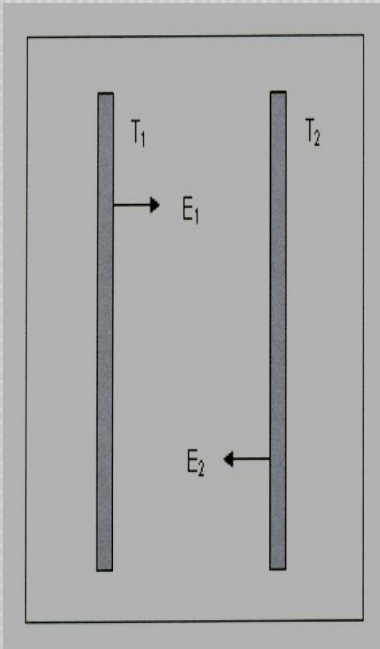
2.2. Τρόποι μετάδοσης της Θερμότητας 2.2.3 Μετάδοση θερμότητας με ακτινοβολία

2.2.2.7. Ακτινοβολία μεταξύ δύο μαύρων παραλλήλων πλακών

Η ανταλλαγή θερμότητας με ακτινοβολία μεταξύ δύο σωμάτων διέπεται από δύο κύρια χαρακτηριστικά:

- * Το πρώτο είναι ότι λόγω της ηλεκτρομαγνητικής φύσεως της θερμικής ακτινοβολίας, **η ανταλλαγή θερμότητας συμβαίνει ακόμη και χωρίς την παρουσία ενός φυσικού μέσου.**
- * Το δεύτερο είναι ότι παρόλο που η αγωγιμότητα και η συναγωγή σταματούν όταν τα θερμοδυναμικά συστήματα, ανάμεσα στα οποία λαμβάνει χώρα η μετάδοση θερμότητας, αποκτήσουν την ίδια θερμοκρασία, **η ανταλλαγή θερμότητας με ακτινοβολία συμβαίνει ακόμα και μεταξύ όμοιων επιφανειών με την ίδια θερμοκρασία.**

Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι η θερμική ισορροπία με ακτινοβολία είναι ένα **δυναμικό φαινόμενο.**

Η καθαρή συναλλαγή θερμότητας με ακτινοβολία μεταξύ δύο **μαύρων** παράλληλων πλακών απείρου μήκους υπολογίζεται σύμφωνα με το νόμο των Stefan-Boltzmann (βλπ.σχήμα).

Η ισχύς εκπομπής της πλάκας σε θερμοκρασία T_1 είναι: $E_1 = \sigma T_1^4$

και η ισχύς εκπομπής της πλάκας σε θερμοκρασία T_2 είναι: $E_2 = \sigma T_2^4$

Εάν $T_1 > T_2$, τότε η **καθαρή ροή θερμότητας** με ακτινοβολία ισούται με: $E_{1-2} = \sigma(T_1^4 - T_2^4)$

Ο δείκτης της καθαρής ισχύος με ακτινοβολία υποδηλώνει τη διεύθυνση της ροής η οποία είναι από τη θερμότερη επιφάνεια προς την ψυχρότερη.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι από την επιφάνεια 1 προς την επιφάνεια 2.

Στην περίπτωση που οι πλάκες **δεν** είναι μαύρα σώματα αλλά **σώματα** με ημισφαιρικούς **συντελεστές εκπομπής** ϵ_1 , και ϵ_2 αντίστοιχα, τότε η καθαρή ροή ακτινοβολίας θα είναι:

$$E_{1-2} = \sigma(\epsilon_1 T_1^4 - \epsilon_2 T_2^4)$$

ΘΕΡΜΟΝΩΤΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΤΗΡΙΑΚΟΥ ΚΕΛΥΦΟΥΣ

Τέλος 2^{ου} Μέρους - Μετάδοση θερμότητας

Αλέξανδρος Κρίθαρης

Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Προσωρινός Ενεργειακός Επιθεωρητής